

Per què cal seguir lluitant per bloquejar l'aplicació de Bolonya (LOU, LUC,...)? És possible minimitzar els seus efectes?

1. Quin és l'objectiu real de Bolonya: obrir l'ensenyament superior al mercat per tal de fer-ne un negoci? Preparar els/les estudiants/es per ser eficients treballadors/es i no socialment crítics/ques? La reforma pedagògica? Coordinar els plans d'estudi? Augmentar la mobilitat?
2. Està totalment implantat l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior?
3. Que succeeix en les titulacions que ja han esdevingut graus? Com ho viu la gent dels primers cursos que ho està patint?(estudiants, professorat i pas?)
4. Com afecta l'aplicació de Bolonya a la butxaca dels estudiants? És el mateix una beca-préstec que una beca? I pagar una matrícula de grau que de llicenciatura?
5. Quan busqui treball, cobrarà el mateix un/a graduat/da de Bolonya que un/a llicenciat/da?
6. Lluitar per qüestions concretes significa renunciar a lluitar contra Bolonya i els Reials Decrets que regulen la seva aplicació?
7. Com es pot transformar el discurs del 'No a Bolonya' sense perdre la base de la lluita contra la privatització?

ARGUMENTARI

1. **Quin és l'objectiu real de Bolonya: obrir l'ensenyament superior al mercat per tal de fer-ne un negoci?** Preparar els/les estudiants/es per ser eficients treballadors/es i no socialment crítics/ques? La reforma pedagògica? Coordinar els plans d'estudi? Augmentar la mobilitat?

Els objectius del Procés de Bolonya són dos:

1) Produir treballadors més barats i flexibles:

- Mitjançant la rebaixa dels continguts i per tant, de les competències professionals dels estudiants de grau → menor salari.
- Mitjançant el traspàs del cost de la formació dins de l'empresa a l'estudiant/futur treballador (tradicionalment a càrrec de l'empresa i gratuïta pel treballador) → abaratiment del cost de la mà d'obra.

2) Liberalitzar el mercat de serveis educatius i reduir la presència de l'Estat com a proveïdor del servei públic (privatització/mercantilització):

- Restricció del finançament públic → reducció dels pressuposts universitats, reducció beques
- Fer la universitat atractiva per a la inversió privada i així compensar la reducció del finançament i incrementar-lo.
- Increment del cost dels estudis pels estudiants de grau i postgrau (taxes, preu del crèdit,...)

Per què?

Perquè la UE vol ser competitiva i això passa per fabricar treballadors més barats i flexibles tal com fa

explícit l'Estratègia de Lisboa. Perquè el mercat de l'ensenyament és un negoci molt sucós:

- A nivell mundial, la despesa pública en educació en el 2005 va ser de dos bilions de dòlars, més del doble que el mercat mundial de l'automòbil.¹
- En el 2025, 160 milions de joves cursarà estudis superiors en tot el món. Actualment són 84 milions.²
- El mercat de les universitats europees en el 2005 va anar de 600 bilions d'euros.³

L'educació superior, considerada com a mercaderia està en el punt de mira de les empreses multinacionals, que veuen aquest sector com una font de beneficis molt interessant... però que en la seva majoria és de titularitat estatal: per això s'ha de "liberalitzar"... amb el beneplàcit dels Governos estatals.

Tradicionalment l'accés a l'educació superior i la lluita per la democratització en el seu accés (abolició selectivitat, programes de beques, ...) es relaciona amb el fet que tenir un títol universitari permetia accedir a millors llocs de treball (a més de l'adquisició de coneixements i capacitat crítica).

Aquest caràcter especial de la Universitat fa que la seva privatització no es faci oberta i explícita com ocorre amb altres serveis públics i es disfressi com a la resposta a certa demanda social: revolució pedagògica, coordinació dels estudis, mobilitat, ...

Bolonya suposa una ruptura amb els principis que van guiar la universitat pública durant els 80, amb menor o major èxit, però era l'objectiu:

- Persecució de l'equitat social.
- Promoció de la mobilitat social.

Bolonya suposa un canvi de paradigma radical: es sacrifiquen ambdós principis per l'anomenada :

- "qualitat" (és a dir, aptituds pels graus i postgraus a preus d'or i professorat en condicions laborals precàries donada l'absència de fons) i
- per la "coordinació europea" (és a dir, la coordinació al desmantellament de la educació superior de qualitat, pública i amb accés no restrictiu per a rendes baixes⁴).

2. Està totalment implantat l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior?

Les directrius privatitzadores recollides al protocol de Bolonya de l'any 1999 (però que venen de l'Acord General de Comerç de Serveis i de l'Estratègia de Lisboa) s'estan aplicant amb noms diferents i per tot tipus de governs arreu de tota Europa i del món.

Pel que fa al nostre cas, ens trobem que una part important de les noves titulacions, sobretot màsters i cada vegada més graus estan ja implantats o aprovats per implantar-se l'any que ve.

Però vol dir això que ja no hi ha res a fer contra la privatització i precarització? En absolut, les noves titulacions devaluades i mercantilitzades només en són un apart dins del procés del EEES. Durant aquest any i els vinents encara s'han de anar definint i aprovant molts dels aspectes de l'aplicació de Bolonya. Alguns dels que encara queden pendents o es poden modificar són:

- Accés i taxes de les titulacions
- Model de govern i gestió de les universitats
- Mecanismes democràtics i espais de participació de la comunitat
- Transferència i privatització de coneixement
- Mètodes d'avaluació contínua i control de l'estudiants
- Bèques

¹ Financial Times, 12/09/2005

² "The Knowledge web, People power fuel for the new economy" (2000), estudio realizado por la banca Merrill Lynch.

³ Financial Times, 12/09/2005

⁴ Això no vol dir que mai la universitat no hagi estat democràtica al seu accés!

- ...

3. Que succeeix en les titulacions que ja han esdevingut graus? Com ho viu la gent dels primers cursos que ho està patint?(estudiants, professorat i pas?)

A grans trets, pel que fa al Grau:

1. El model d'avaluació actual no permet assolir coneixement i aprofundir-hi per crear-ne de nou, sinó que aboca l'estudiant a l'elaboració d'uns treballs que no contribueixen a l'existència de *feedback* en la producció de l'aprenentatge.
2. Es tracta d'un model que genera un volum de treball inasumible per l'estudiant i impossibilita la compaginació de l'estudi amb la vida social i laboral. Ens veiem abocats a l'elaboració d'infinat de treballs i treballets i a la preparació d'exams amb poc pes a la nota final de l'assignatura. Tot plegat genera un volum i tipus de feina que més que aprendre fa que ens acostumem a que ens explotin
3. El model, lluny de ser avaluació contínua, és una avaluació fragmentada que impedeix l'aprenentatge de les errades ja que no hi ha temps suficient perquè durant l'avaluació es canviïn i redirigeixin. Igualment, el sistema de puntuació no permet una avaluació adequada del coneixement adquirit en l'estudi.
4. Els nous plans d'estudi enfoquen les assignatures cap a l'adquisició de competències i habilitats més o menys generalistes, en detriment del contingut específic, en detriment dels coneixements. D'aquesta manera les habilitats i competències, i per tant les assignatures en general, s'enfoquen cap a pràctiques laborals específiques en molts casos.
5. Amb els graus s'han introduït assignatures transversals que serveixen de formació bàsica que comparteixen diverses titulacions. Aquestes assignatures són de contingut generalista i no específic i poden arribar a copar tot un any de carrera tractant continguts que en gran part figuren al currículum de batxillerat o bé són de sentit comú.

¿I ELS MÀSTERS?

Els dos primers anys del vell doctorat es substitueixen per un màster amb places limitades al qual s'accedeix en funció de l'expedient acadèmic i del currículum.

Aquests màsters per tant ara capten a antics llicenciats. Com que el primer any del màster sol ser un refregit d'assignatures del segon cicle de Llicenciatura no es pot demanar que facin una altra vegada l'assignatura, hi ha un "reconeixement" de crèdits (és a dir, pagar taxes). En el cas de que la persona en qüestió no sigui de la mateixa llicenciatura, fa aquestes assignatures a les classes de segon cicle de Llicenciatura (que encara n'hi han) però a un preu sensiblement major al que han pagat els seus companys de classe donat que "en teoria", fan un màster i per tant no sols és triplica el preu sinó que no té accés a cap beca segons nivell de renda, a diferència dels seus companys de classe.

Situació del personal docent:

A trets generals, no hi ha suficient informació i es fa el que es pot sense preguntar massa, donat que la voluntat d'aplicar com més aviat millor campa per tot arreu. Malgrat això hi ha fortes crítiques: per manca d'orientació, per manca de participació i per manca de recursos.

L'increment de treball derivat de la condició de "cronometrador" que se'ls ha assignat fa que la càrrega

docent real pugi fora de l'aula (corregint treballs i entregues setmanals, a més dels exàmens de tota la vida...).

El finançament competitiu i el sistema d'acreditacions (procés que permet optar a una plaça de professor estable en successives etapes) establertes a la LOU seguint les directrius de l'EEES, s'estableix a partir del rànquing i els criteris de "qualitat" de les Agències de Qualitat. Aquestes agències donen un pes mínim a la docència i ni tan sols consideren la qualitat de la docència⁵, sinó que prioritzen la investigació i publicació. Per tant, encara que hagin de fer classe, la importància rau en el nombre de projectes finançats competitivament i el nombre d'articles publicats, preferentment a revistes anglosaxones.

Això suposa pressió per part del professorat per no tenir més treball que de costum i per tant, els Departaments i Universitats demanen finançament per tal d'incrementar personal. Com que els criteris són competitius i com que no interessa incrementar el capítol de personal o a més a més, la Generalitat no compleix els seus acords de finançament ...

En lloc d'aturar l'aplicació de l'EEES les Universitats diuen "s'ha de fer com sigui, no podem perdre aquesta oportunitat de ser els primers, els més competitius, els més...". I cerquen fórmules de precarització del personal docent, p.e.:

- Incrementen la càrrega docent dels becaris predoctorals (les persones afortunades amb una beca d'excel·lència per a formar-se com a investigadors: FPU, FPI, PIF...).
- Beques de col·laboració de suport a la docència. (companys d'aula que ens corregiran els treballs sense contracte i fent el que abans feia un docent)

Alhora que proposen carreres acadèmiques per al nou personal que, sota l'argument de l'excel·lència "del nord" però, com que les condicions laborals docentes que ofereix, en aquest cas, la UAB són pèssimes- a la pràctica es promou la fuga de cervells d'altres llocs del món amb pitjors condicions laborals als seus països d'origen; al temps que deixen sense cap sortida real (beques postdoc o contracte) al personal investigador que s'ha format amb diners públics al nostre país (aquesta inversió pública es perd o se'ls indueix a investigar a la empresa privada tirant els diners públics).

4. Com afecta l'aplicació de Bolonya a la butxaca dels estudiants? És el mateix una beca-préstec que una beca? I pagar una matrícula de grau que de llicenciatura?

Òbviament, no.

Les matrícules de les noves titulacions de grau suposen un increment de entres 200 i 300 euros l'any:

Preu per crèdit	Llicenciatura	Grau
Coeficient 1	10,70	13,40
Coeficient 2	11,00	13,35
Coeficient 3	15,15	18,95
Coeficient 4	15,55	19,45
Coeficient 5		21,50

Amb l'agreujaent de que el que abans era segon cicle es converteix en "posgrau" i per tant, té un cost per crèdit molt superior (18.00, 22.90, 25.85, 29.88 euros/crèdit)

⁵ Només els anys de docència.

Fins ara: les beques de regim general del MEC i de la Generalitat per universitaris es concedien segons nivell de renda i assoliment d'un mínim de crèdits. La voluntat de tractar el Grau com diplomatura o llicenciatura deixa sense accés a beca pels estudis de posgrau.

Això és un nou camp de negoci pels bancs, sota l'ampar de les institucions públiques com la Generalitat que els promociona: préstecs "suaus", però préstecs a retornar a la finalització dels estudis, no beques.

La filosofia d'una beca és que tens dret a accedir als estudis superiors, encara que a casa no hi hagi recursos econòmics. La filosofia del préstec és: això ho fas *perquè vols*, no és necessari i per tant no hem d'afavorir el dret a l'educació superior a les rendes més baixes. Això és el teu problema: això és l'*education market*.

Abans d'entrar al mercat laboral, ja estaràs endeutat i això suposa una pèrdua d'autonomia per tal de cercar feina: tens un deute. Tothom sap com està el mercat de treball. Els préstecs, i especialment els crèdits, no només són un negoci pels bancs a més són un instrument per tal de docilitzar al personal com a treballador.

5. Quan busqui treball, cobrarà el mateix un/a graduat/ada de Bolonya que un/a llicenciat/ada?

No. Els graduats Bolonya cobraran menys perquè:

1 .Tenen menys continguts i habilitats professionals específiques.

2.No tenen una categoria laboral reconeguda com sí succeeix amb els llicenciats.

3 . Les mateixes competències seran reconegudes en diferents convenis i això dificultarà l'organització dels futurs treballadors i la pressió sindical per a millorar les seves condicions salarials i de treball, diversificades artificialment.

1) El grau no equival a una llicenciatura/diplomatura: menys continguts

Fins fa molt poc, el Ministeri d'Educació a través de les seves memòries pretenia fer creure que el grau equivaldria a una llicenciatura. No obstant això, si consultem els Llibres Blancs⁶ de les actuals llicenciatures únicament s'exposa una tirallonga de competències i ja ni tan sols el MEC s'atreveix a defensar que n'hagi una equivalència real. Per una qüestió merament de continguts i de comprovació objectiva és molt dubtós fins i tot que arribés equivaldre a un antic primer cicle o diplomatura.

L'any 2003-04 les memòries del MEC plantejaven un panorama prometedor: el grau equival a llicenciatura i de regal, postgraus a preus públics. No obstant això la rebaixa de continguts i el fet que els preus "públics" no siguin sinó "els preus que es publiquen al BOE" (sumat al fet que la LOU estableix que el preu que paguen els estudiants s'acosti progressivament al cost real dels estudis), fa que el conte no es pugui agafar per cap lloc.

La rebaixa de continguts no només és una rebaixa de la "cultura general", és una rebaixa de la capacitat de negociació dels estudiants com futurs treballadors quan ingressin en el mercat laboral amb un Grau de Bolonya tant en el reconeixement de categoria, com en la seva actitud:

"Sabem que els obrers amb una formació superior a la requerida per a portar terme una feina, acostumen a sentir-se menys satisfets amb la seva feina i tendiran, per tant, a ser menys productius".⁷

⁶ Els Llibres Blancs de cada llicenciatura/diplomatura es poden consular a la pàgina de l'ANECA.
http://www.aneca.es/activin/activin_conver_LLBB.asp.

⁷ Department of Health, Education and Welfare USA, 1973. Citat a "L'Espai Europeu d'Ensenyament Superior i el model educatiu en l'època de l'hegemonia del capitalisme global" (2006)

2) El grau no equival a una llicenciatura/diplomatura: reconeixement de categories laborals i salarials

Llicenciatura/Diplomatura

- Les actuals llicenciatures són elements objectivables i homogenis que permeten cohesionar categories del conveni a molts treballadors. Aquest element d'homogeneïtat objectivable permet més fàcilment ser un element de pressió explícit i implícit en la negociació col·lectiva.
- Les escales salarials s'estableixen segons la categoria laboral que se li reconeix al treballador. Un llicenciat es troba actualment en les categories laborals 10 o 11, la qual cosa significa uns ingressos de 30 a 35.000 euros anuals.

Grau

- El Grau no dona res més que “aptituds” que, sota el lema de “l'aprenentatge al llarg de la vida” imposa una constant adquisició de coneixements readaptats i mutables en funció de les necessitats de les empreses a costa de la butxaca de l'estudiant/treballador... (postgraus, màsters, ...): benvinguts al education market per a tota la vida.
- Avui dia, al no estar totalment implantat, no existeix equivalència clara entre grau-categoria laboral, però l'adquisició de competències polivalents deixa un panorama poc prometedor per als estudiants/futurs treballadors Bolonya:
  - La dificultat d'homogeneïtzar perfils acadèmics tan diferenciats facilitarà l'aparició de categories i subcategories, mal pagades, i la dificultat de reivindicar salaris majors. Com? Sobre la base de què? Tens competències i aptituds molt heterogènies, com s'objectiviza això?
  - Com generar un sentiment de cohesió si, des d'una objectiva perspectiva corporativa, en el conveni estan atomitzats i amb condicions laborals diverses?

Un conveni col·lectiu amb massa categories és una aparença jurídica que propicia dobles escales salarials (cobrar diferent pel mateix treball). Diversificar artificialment treballs que objectivament cobreixen les mateixes funcions, això és el que pot succeir amb Bolonya.

A quina lògica respon això?

Bolonya neix en la lògica de la teoria del capital humà. Els models educatius de l'edat d'or del capitalisme ja no serveixen. En l'era de la tercera revolució industrial⁸, els coneixements bàsics que adquireix un treballador queden caducs en pocs anys, liquidats pel dinamisme tecnològic i de les estructures econòmiques i productives, extrem que evidentment redunda al perfil de treballadors que busquen.

Les empreses arriben a la conclusió que el que **els interessa és que els models educatius reglats en lloc de donar continguts als futurs titulats, els entrenin, en una sèrie de competències bàsiques o aptituds** (treball en equip, capacitat de síntesi... veure Llibres Blancs).

Les empreses no busquen titulats, caducs i una font de problemes en la negociació col·lectives ja que els títols suposen una homogenització de les condicions laborals i unió de treballadors. **Les empreses busquen skill's cards** (targetes de competències), i Bolonya és una immensa fàbrica de treballadors amb targetes de competències (graus), treballadors mal·leables i adaptables a l'esquizofrènia productiva, i si surt rendible, que

---

⁸ En la nostra realitat concreta això es plasma en l'Estratègia de Lisboa, marc en el qual s'enquadren explícitament les lleis que desenvolupen Bolonya a nivell estatal (Llei Orgànica d'Universitats) i nacional (Llei d'Universitats de Catalunya). Amb l'objectiu de ser més una economia més competitiva i elevar la productivitat. A grans trets, la productivitat s'eleva bé mitjançant innovacions tecnològiques, bé reduint el cost de les matèries primeres o del cost que suposa un treballador per a l'empresa. El cost del treballador per a l'empresa és el salari i les prestacions socials, on s'inclouen els costos de formació.

paguin de la seva butxaca aquesta i successives “actualitzacions” (postgrau).

Una llicenciatura perquè? Volen estudiants acabats de sortit amb la seva targeta de competències en la boca que digui p.e: *sé anglès, sé treballar en equip, sóc ultradinàmic(a), sé parlar en públic, tinc alguna idea de comptabilitat, nocions generals d'història de l'art, ...* en resum: un titulat Bolonya.

Amb aquesta informació les empreses disposaran i complementaran la seva formació dels seus treballadors d'acord amb el que els interessi, i si és negoci rendible crearan el màster adient i li faran pagar els costos d'aquesta formació ... a l'*education market*, atenent a aquestes "necessitats dels treballadors" (o de l'empresa?) que necessitessin aquests complements formatius. A això li diuen: *lifelong learning* (aprenentatge al llarg de la vida).

Per tant, per a garantir l'accés al mercat laboral primari al que ara s'accedeix amb un títol universitari, haurem d'accedir al **postgrau**; qui podrà pagar-se l'especialització per a poder mantenir el nivell professional que exigeix l'entrada en el mercat laboral primari (licenciats)?

- Els programes de beques que s'estan donant per a accedir al postgrau **NO SÓN EN FUNCIO DEL NIVELL DE RENDA**, sinó en funció de l'expedient acadèmic. Per a donar-li un toc “d'equitat” parlen de préstecs-renda, però **NO SÓN BEQUES**.
- Les places són restrictives i se selecciona als candidats en funció de l'expedient acadèmic.

El EEES suposa un aprofundiment en la generació de treballadors de primera i de segona, això és el que vol dir el propi Conseller d'Universitats, Josep Hugueta, quan admet que hi ha un risc real d'elitització.⁹

En resum:

- Bolonya degrada les titulacions
- Delega el gruix de l'especialització dels titulats en les empreses, mitjançant la formació que ells donen a treballadors titulats mal-leables sobre la base de competències.
- Bolonya situa a les empreses es situen com jutge i part a l'hora d'establir les categories laborals i les condicions laborals,
- Bolonya generen tal heterogeneïtat en els perfils professions que dificulten la labor dels sindicats pel que fa a la negociació col·lectiva, amb múltiples categories i subcategories.

6. Lluitar per qüestions concretes significa renunciar a lluitar contra Bolonya i els Reials Decrets que regulen la seva aplicació?

No, la lluita per aturar Bolonya comporta tots els nivells:

1) Nivell Europeu: campanyes contra l'EEES donat que ens afecta a tots els estudiants de l'Espai.

2) Nivell Estatal: És el Govern espanyol qui ha decidit, sense cap mena d'obligació europea, afegir-se a la mercantilització del mercat del serveis educatius tant al sí de l'OMC (Acord General de Comerç i Serveis) com a les declaracions i acords de l'EEES.

És el Govern espanyol qui ha fet la LOU, qui emet els Reials Decrets, qui dissenya la seva política de beques, qui marca la forquilla de preus públics i taxes, qui dona directrius als Rectors,...

3) Nivell nacional: És el Govern de la Generalitat qui ha donat ple suport al procés, emparant-se en un increment de competències universitàries ... i regalant-li a la patronal que vulgui fer negoci a l'ensenyament superior. És el Govern de la Generalitat

⁹ Declaracions a TV3, recollides a:

http://www.avui.cat/article/tec_ciencia/12490/estudiants/es/tanquen/la/facultat/dhistoria/geografia/barcelona/contra/a/reforma/educativa.html

qui emet la Llei Catalana d'Universitats segons els principis assumits de la LOU i els acords de la Organització Mundial del Comerç (de forma explícita al seu preàmbul). És el Govern de la Generalitat qui implementa préstecs en lloc de beques i perpetua l'asfíxia econòmica de les universitats promocionant la precarització de la qualitat docent i investigadora i les condicions laborals dels treballadors a la universitat. És el Govern de la Generalitat qui promociona que la investigació pública al Principat es posi al servei de les necessitats de fer negoci de la patronal i no de les necessitats socials de la població. És el Govern de la Generalitat qui fixa el preus dels estudis de grau, dins la forquilla estatal.

4)A nivell Universitari: Allà s'elaboren els catàlegs i continguts del graus, allà s'elaboren els plans pilot, els criteris d'accés als posgraus, els preus dels màsters, qui precaritza les condicions laborals dels seus treballadors i compromet la qualitat docent pel seus estudiants. Ploren perquè no tenen finançament però se senten cridats a ser la avantguarda de l'aplicació d'una reforma que cava la seva pròpia tomba.

5) A nivell de Facultat, de Departament: on s'elaboren les propostes i s'executa magistralment tot plegat.

L'aplicació de Bolonya no surt del no-res, hi ha un entramat de lleis i regulacions a cada nivell que fa que la lluita s'hagi d'articular atenent a cada pas que es produeix a cada nivell, segons el nivell de responsabilitat que pertoqui i atenent a les possibilitats d'aliances estratègiques tant amb els equips universitaris com amb els col·lectius de treballadors tant docents-investigadors com d'administració i serveis,.... com de fora de la Universitat.

Però els arbres no han de deixar-nos sense veure el bosc. El compendi de mesures que s'estan aplicant atenen a una lògica i a un marc comú: l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) o Procés de Bolonya. Per això, **a més de** "no a la pujada de taxes" hem de dir, "no a la LUC, no a la LOU, no a Bolonya".

Per això es compatible de lluitar contra els efectes concrets i sense oblidar l'Origen d'aquestes mesures, per tal de no perdre la perspectiva i per tal de no quedar-nos amb un discurs buit de contingut palpable.

Cal recordar que si ara el catàleg de titulacions es fa a nivell universitari i no a nivell de Ministeri és degut a que van haver-hi mobilitzacions estudiantils. Cal recordar que si la LOU del PP es va reformar és degut a que milers d'estudiants vàrem sortir al carrer...

7. Com es pot transformar el discurs del 'No a Bolonya' sense perdre la base de la lluita contra la privatització?

El 'No a Bolonya' és una afirmació que comporta un gran i complet discurs darrera del qual a vegades no en som concients malgrat coneixe'l.

El estar en contra bolonya comporta estar a favor dels drets dels estudiants, de la igualtat independentment de l'origen econòmic, la reivindicació d'unes bones condicions de vida,.... en definitiva que la universitat sigui aquell lloc de transmissió i generació de cultura i coneixement, un lloc participatiu i creatiu en que l'accés sigui universal.

El No a Bolonya es bassava en conjeitures extreteres d'analisi de lleis i altres documents que no eren accessibles per la majoria de l'estudiantat. En el curs actual tenim el gran avantatge que per explicar què és bolonya ja no ens cal englobar conjeitures sota el nom d'una declaració, sinó que podem treballar sobre els fets reals que es donen a les aules, amb els nostres companys. Cal aprofitar la força que ens dona treballar sobre fets reals i palpables i que els estudiants ja estem vivint.

El deixar de proclamar No a Bolonya però no pot substituir la visió global i de

profunditat, el tenir clar d'on deriven els problemes concrets que estem tractant, cal tenir clar que el seu origen és la privatització de l'educació superior, orquestrada des de l'AGCS i l'OMC.